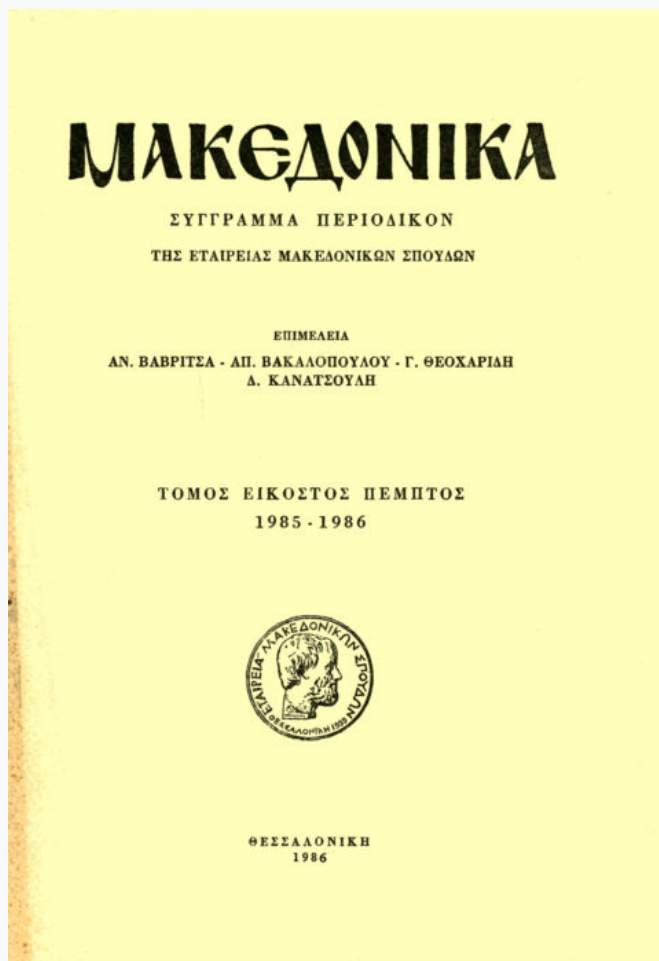


Μακεδονικά

Τόμ. 25, Αρ. 1 (1986)



Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος
(Χρηστόπουλος)

Κωνσταντίνος Αναστασίου-Βαβούσκος

doi: [10.12681/makedonika.237](https://doi.org/10.12681/makedonika.237)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Αναστασίου-Βαβούσκος



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασίου-Βαβούσκος Κ. (1986). Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος (Χρηστόπουλος). *Μακεδονικά*, 25(1), 403–405.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.237>

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΑΞΙΜΟΣ (ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ)

Τὴν Τρίτην 30ὴν Δεκεμβρίου 1986 ἀπεβίωσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κορυφαῖος ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξεν αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος. Διότι καθ' ὅλην τὴν πρῶταν τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης εἰργάσθη, ὡς συνήθως, εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλὴν, διεκπεραιῶν τὰ τρέχοντα ζητήματα (μετὰ τὴν βαρεῖαν νόσον τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος αὐτὸς ἐπωμίσθη τὰς τρεχοῦσας εὐθύνas τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου) καὶ ἐτακτοποίησε μάλιστα καὶ τὰ τῆς παραδοσιακῆς ἐορτῆς τῆς πίττας, ἡ ὁποία θὰ ἐλάμβανε χώραν τὴν ἐπομένην, παραμονὴν τῆς Πρωτοχρονιάς, κατὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς θὰ προσεφάνει τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον, χωρὶς νὰ διαφανῇ σύμπτωμα προδικάζον τὸ ἄμεσον τραγικὸν τέλος, του. Τὸ πρῶτον ἡσθάνθη ἐλαφράς ἐνοχλήσεις εἰς τὴν πλάτην, διὰ τὰς ὁποίας καὶ παρεπονέθη ἄργα τὴν μεσημβρίαν, ὅτε καὶ ἀπεχώρησε τοῦ Πατριαρχείου κατὰκοπος ἐκ τῆς ἐξαντλητικῆς ἐργασίας, χωρὶς νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τὸ γεγονός. Μετ' οὐ πολὺ, δυστυχῶς, εὐρέθη νεκρὸς εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς οἰκίας φίλου του καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, πρὸς τὴν ὁποίαν προφανῶς λόγφ ἐντάσεως τῶν ἐνοχλήσεων τῆς πλάτης του κατηύθυνε τὰ βήματά του.

Ὁ θάνατος τοῦ μητροπολίτου Σάρδεων ἀναμφιβόλως ἀποτελεῖ ἀπόλειαν διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ μέγεθος τῆς ὁποίας καθίσταται ἔτι σημαντικώτερον εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς, τὰς ὁποίας τοῦτο διέρχεται. Διότι, πράγματι, ὁ ἐκδημήσας εἰς Κύριον ἱεράρχης δὲν ὑπῆρξεν ἀπλοῦς ἐπίσκοπος συναριθμούμενος μεταξὺ τῶσων ἄλλων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰθύνόντων εἰς τὸ ἱστορικὸν Πατριαρχεῖον λόγφ τῆς παραγωγικῆς του δραστηριότητος καὶ τῆς ἀκαταπονήτου ἐργατικότητος καὶ ἐξαίρετος πνευματικὸς αὐτοῦ ἀνὴρ λόγφ τῆς λαμπρὰς του ἐπιστημονικῆς κατάρτισεως. Αὐτὸς ἐγνώριζεν ἀριστα τὰ διάφορα προβλήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μὲ τὴν ἱστορίαν μάλιστα τοῦ ὁποίου ἡσχολήθη εἰς ὀγκώδη τόμον γραφέντα ἑλληνιστί («Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἱστορικοκανονικὴ μελέτη». Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1972), ὁ ὁποῖος ἐπέπρωτο νὰ ἔχῃ εὐρυτάτην ἀπήχνησιν ὡς μεταφρασθεὶς εἰς τὰς κυριωτέρας τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ βραβευθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ αἰόδιμος ἱεράρχης κατέστη διεθνῶς γνωστός διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν του ἱκανότητα, τὴν λεπτολόγον ἀνάλυσιν τῶν ἱστορικῶν κειμένων, τὴν εὐστοχον καὶ ἐμπρεπῇ ἀντίκρουσιν τῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων καὶ τὴν σαφῇ τοποθέτησιν του ἐπὶ ἀποφασιστικῆς σημασίας θεμάτων. Σημειῶ ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τὸν ἀνεκέρυξεν ἐπίτιμον διδάκτορα ἐπισηφραγίσαν καὶ αὕτη τὴν διεθνή του ἀναγνώρισιν.

Μὲ τὸ ἔργον του αὐτὸ ὁ αἰόδιμος ἱεράρχης προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ὑπερασπισθεὶς ἐπιστημονικῶς τὰς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας θέσεις του καὶ διασκεδάσας ὅσα κατ' αὐτοῦ, κυρίως πρὸς ὑποβάθμισιν τοῦ ρόλου του ὡς κορυφῆς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ μάλιστα προσερχόμενα καὶ ἐκ κύκλων τῆς Ὀρθοδοξίας, κατὰ καιροὺς κατηνέχθησαν. Ὡς πρὸς τὸ ἔργον αὐτὸ ἔσχον τότε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ προβῶ εἰς βιβλιοκρισίαν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο («Μακεδονικά» Β', 1974, σ. 448-459), ὡς καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ἀρμενόπουλος» (27, σελ. 732-740) καὶ νὰ χρησιμοποιήσω πολλὰς ἐκ τῶν εἰς αὐτὸ ὑποστηρικθεῖσων θέσεων εἰς τὸ Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσαν ἄργότερον. Ὁ αἰόδιμος ὁμως ἱεράρχης δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ἡ-

σχολήθη και με άλλα θέματα, ως είναι, φέρ' εἰπεῖν, τὸ τοῦ αὐτοκεφάλου καθεστῶτος τοῦ Πατριαρχείου Ἰβηρίας (Γεωργίας), τοῦ ὁποῖου με ἐξονυχιστικὴν ἔρευναν τῶν πηγῶν τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν νῦν νομοκανονικὴν θέσιν ἐξεκαθάρισε. Καὶ τὴν μελέτην του ταύτην («Ἡ ἐκκλησία Γεωργίας (Ἰβηρίας) καὶ τὸ αὐτοκέφαλον αὐτῆς», ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία», 1966) ἐκρησιμοποίησα καὶ μάλιστα ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῶν σχετικοῦ κεφαλαίου εἰς τὸ μνημονευθὲν Ἑγχειρίδιον Ἑκκλησιαστικοῦ Δικαίου. Ὁ αἰδῖμος ἱεράρχης συνδυάζων διοικητικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἰκανότητας ἀπετέλεσεν, ὥς ἦτο φυσικόν, ἐνωρὶς στέλεχος ἰσχυρὸν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐὰν προστεθοῦν εἰς ταῦτα ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ μεγάλη του ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Ἱερόνον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἀνάγκην ἐξ ἀνδρῶν μὲ τοιαύτας ἀρετὰς κεκοσμημένων, εἶναι εὐκολον νὰ κατανοηθῇ τὸ μέγεθος τῆς ἀπωλείας, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἐν τῷ προσώπῳ του ὁ αἰωνόβιος θεσμός τοῦ Φαναρίου.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους εὐρίσκω ὅτι δὲν ἡδύνατο νὰ ὑπάρξῃ πλέον ἐστοχὸς παρατήρησις ἐκείνης τοῦ ἐκφωνήσαντος τὸν ἐπικηδεῖον αὐτοῦ ὑπογραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διακόνου Μελίτωνος Καρὰ δρ. Θ., κατὰ τὴν ὁποίαν «ἀνὴρ μέγας κεκοίμηται». Ὅντως ἀνὴρ μέγας ἐκοιμήθη εἰς τὴν Βασιλεῦσαν εἰς χρόνους ὁμῶς χαλεποὺς διὰ τὸ σεπτὸν Πατριαρχεῖον. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει ἡ κατὰ τὰ ἄλλα τὸσον δεικνυομένη ἡλιθίως πάντων νὰ ἐμφυσησθῇ πνεῦμα ἀπαισιοδοξίας εἰς τὸ Φανάριον. Διότι ὁ αἰωνόβιος θεσμός τῆς κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας πολλακίς καὶ εἰς τὸ παρελθὸν ἐβλήθη, οὐδέποτε ὁμῶς κατεβλήθη καὶ οὔτε πρόκειται νὰ καταβληθῇ. Τὸν ἐκδημήσαντα ἱεράρχην ἄλλος θὰ εὐρεθῇ νὰ ἀντικαταστήσῃ καὶ ἡ ἀπάθεια ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶναι θὰ εὐρεθῇ τρόπος νὰ ἀναπληρωθῇ. Δι' αὐτὸ σημειῶ μὲ ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν τὰ ὅσα ἐν εἰδῇ ὑποσχέσεως ἐν τέλει τοῦ μνημονευθέντος ἐπικηδεῖου ἐλέγχθησαν: «Ναί, γέροντα, κοιμήσου ἡσυχος καὶ ἡμεῖς οἱ νεώτεροι θὰ εἴμεθα φρουροὶ ἄγρυπνοι, κατὰ τὸ θέλημά σου, τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης καθέδρας, τὴν ὁποίαν σὺν Θεῷ ἐὰ διατηρήσωμεν ἐδῶ εἰς τὸν αἶωνα, διὰ τὴν φωτίξῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν, τὸ Γένος, τὸν Χριστιανισμόν, τὸν Κόσμον ὅλον».

Ὁ μητροπολίτης Σάρδεων ἦτο Μακεδῶν. Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Στεζάκι (νῦν Ἀηδόνια) Γρεβενῶν τὴν 7ην Ἰουλίου 1914 ἐκ γονέων γηγενῶν Χρήστου καὶ Τριανταφυλλιάς, οἱ ὁποῖοι μετῴκισαν ἐν συνεχείᾳ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἀνέυρεσιν καλυτέρας τύχης, κατὰ τὰ ἐκ παραδόσεως ἰσχύσαντα εἰς τὴν περιοχὴν. Ἐνωρὶς ἡσθάνθη κλίσιν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, δι' αὐτὸ δὲ καὶ εἰσλήθην εἰς τὴν γεραρὰν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησεν ἀριστοτυχὸς τὸ 1937. Γέροντα ἔσχε τὸν τότε μητροπολίτην Χαλκηδόνος καὶ κατόπιν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Μάξιμον Ε', ὁ ὁποῖος τὸ 1938 ἐχειροτόνησε διάκονον ἀπονέμων εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο ἀργότερον νὰ γίνῃ γνωστός παγκοσμίως, καὶ διορίζων αὐτὸν συγχρόνως ἀρχιεπίσκοπον καὶ ἱεροκήρυκα τῆς Μητροπόλεώς του. Ἐκτοτε ἡ ἐξέλιξις του ὑπὴρξεν ὀλβιατῶδες. Τὸ 1941 διωρίσθη ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944 προήχθη εἰς ἀρχιγραμματέα αὐτῆς ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βενιαμὶν Α', ἐνῶ συγχρόνως ἐχειροτονεῖτο πρεσβύτερος καὶ ἐχειροθετεῖτο ἀρχιμανδρίτης. Τὸ 1946, εἰς ἡλικίαν μόλις τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν, ἐκλέγεται μητροπολίτης Σάρδεων. Αἰτιολογῶν ἐπὶ Συνόδου τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μάξιμος Ε', ὁ καὶ γέρων αὐτοῦ τυγχάνων, ἐτόνισεν ὅτι αὕτη εἶναι «παραδειγματικὸς ζήλου, τῆς ἰδιαζούσης ἀκριβείας, τάξεως, φιλοτιμίας καὶ φιλοπονίας δόκιμον καὶ ἀμεμπτον». Ὁ αἰδῖμος ἱεράρχης καὶ ὡς προστατευόμενος τοῦ Μαξίμου Ε', τοῦ παραιτηθέντος ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἱερόνου μὲ συνέπειαν νὰ ἀνέλθῃ εἰς αὐτὸν ὁ Ἀθηναγόρας ὁ Α', δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὕρισκεται πάντοτε ἐν ἀρμονίᾳ μὲ τὸν νέον Πατριάρχην. Εἶχε πάντοτε τὸ θάρρος νὰ διαφωνῇ εἰς θέματα

διορθόδοξα και διαχριστιανικά, ἀλλὰ μὲ τὴν χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν σύνεσιν καὶ λογικὴν, καὶ χωρὶς νὰ διαταραχθῶν αἱ προσωπικαὶ αὐτῶν σχέσεις.

Ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ἀπέδειξεν ὅτι κατὰ τὰς διαφωνίας αὐτάς ὁ μητροπολίτης Σάρδεων εἶχε κατὰ τὸ πλεῖστον δίκαιον, γεγονὸς ὅπερ εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ ἀζητηθῇ τὸ κύρος του καὶ νὰ καταστῇ οὕτω πῶς ἐπὶ τῆς νῦν Πατριαρχείας Δημητρίου Α' δεσπόζουσα φυσιογνωμία. Ἐνθυμούμαι ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου Α', λόγου γενομένου περὶ τῶν ὑποψηφιοτήτων πρὸς ἀνάδειξιν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ὁ ἀοίδιμος ἱεράρχης ἀπέκλεισεν ἑαυτὸν διαρρήδην. Δὲν εἶχε βλέψεις πατριαρχικάς. Ἦρκετο εἰς τὴν μετριόφρονα προσφορὰν (καὶ τί προσφορὰν) τῆς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν φίλων τῶν ἐκτιμῶντων τὴν ἐν γένει προσφορὰν του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Γένος καὶ τὴν ἐπιστήμην, νὰ ἐκδοθῇ τόμος πρὸς τιμὴν του. Δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ζήσῃ τὴν χαρὰν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιδόσεως τούτου. Ὁ τόμος θὰ ἐκδοθῇ ἤδη εἰς μνήμην του καὶ ἤδη ἅμα τῷ θανάτῳ του ἀπέστειλα τὴν ἐμὴν εἰσφορὰν.

Μὲ τὸ παρὸν σημείωμα συμπληρῶ τὴν προσφορὰν μου πρὸς Αὐτόν, τὸν πράγματι ἄξιον ἱεράρχην, τὸν διαπρεπῆ συγγραφέα, τὸν πιστὸν συνοδικόν, τὸν ἀκαταπόνητον ἐργάτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸν ἀνεκτίμητον φίλον. Αὐτὸς μὲν ἀναπαύεται εἰς τὴν Βασιλεῦσαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς χορείας τῶν προκατόχων του ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, τὰ ἔργα του ὅμως θὰ κοσμοῦν τὰς βιβλιοθήκας εἰς αἰώνιον μνημόσυνον αὐτοῦ τοῦ πτωχοῦ Μακεδόνα μετάναστου, ὁ ὁποῖος ἀνήλθεν εἰς τὰ κορυφαῖα ἀξιώματα τοῦ σεπτοῦ τεμένους τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΒΑΒΟΥΤΣΚΟΣ